

Müasir dövrdə dövlətlərin təhlükəsizliyi yalnız güclü iqtisadiyyat və inkişaf etmiş texnologiyalarla deyil, həm də vətəndaşların vətənpərvərlik ruhu, fiziki hazırlığı və müdafiə bacarıqları ilə sıx bağlıdır. Bu baxımdan gənc nəslin hərbi-vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycanca məktəblərdə hərbi dərslərin təşkili də məhz bu məqsəddə xidmət edir. Bu dərslər şagirdlərə yalnız hərbi biliklər verməklə kifayətlənmir, həm də onların vətənə bağlılıq hissini gücləndirir, məsuliyyət və intizam kimi keyfiyyətləri formalaşdırır.

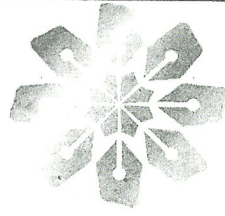
Məktəblərdə hərbi dərslərin təşkili məsələsi Azərbaycan təhsil sisteminin mühüm istiqamətlərindən biri olmaqla yanaşı, davamlı inkişaf və yenilənmə tələb edən sahələrdən də hesab olunur. Müasir dövrdə dəyişən təhlükəsizlik mühiti, texnologiyaların sürətli inkişafı və global çağırışlar hərbi-vətənpərvərlik təhsilinin məzmununa və təşkilinə yeni yanaşmaların tətbiqini zəruri edir. Buna görə də hərbi dərslərin yalnız ənənəvi üsullarla deyil, müasir metod və vasitələrlə keçirilməsi, tədrisin keyfiyyətinin artırılması və şagirdlərin marağının gücləndirilməsi əsas prioritetlərdən sayılır.

İlk növbədə qeyd etmək lazımdır ki, məktəblərdə hərbi dərslərin təşkili müəyyən çətinliklərlə də müşayiət oluna bilər. Bu çətinliklərdən biri maddi-texniki bazanın bütün məktəblərdə eyni səviyyədə olmamasıdır. Bəzi məktəblərdə təlim vasitələrinin, məktəblərin, praktiki məşğələlər üçün lazımı avadanlığın məhdud olması dərslərin daha çox nəzəri xarakter daşı-

olmalı, onları qorxutmaq və ya stres yaratmaq əvəzinə məlumatlandırılmalı, maarifləndirilməli və motivasiya etməlidir. Hərbi biliklərin təqdimatı balanslı, humanist və maarifləndirici olmalıdır.

Bundan əlavə, hərbi dərslərin məzmununun daim yenilənməsi də vacibdir. Müasir təhlükəsizlik anlayışı artıq yalnız ənənəvi müharibə formaları ilə məhdudlaşmır. İnformasiya təhlükəsizliyi, kibertəhlükələr, psixoloji təhlükəsizlik, fəvqəladə halların idarə olunması kimi sahələrdə vətəndaşların hazırlığını tələb edir. Buna görə də məktəblərdə verilən ilkin hərbi biliklər müasir realıqları əks etdirməli, şagirdlərə geniş dünyagörüşü qazandırmalıdır.

Məktəblərdə hərbi dərslərin təşkilinin əsas məqsədlərindən biri gənclərdə vətənpərvərlik hissini formalaşdırılmasıdır. Azərbaycan kimi mürəkkəb geosiyasi şəraitdə yerləşən və tarix boyu torpaq bütövlüyü uğrunda mübarizə aparmış ölkə üçün vətənpərvər gənclərin yetişdiril-

Azərbaycan Respublikasının Median İnkişaf Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Median İnkişaf Agentliyinin dəstəyi ilə "Gənc nəslin milli mənlik şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hissələrinin tərbiyəsi" istiqaməti üzrə layihə çərçivəsində hazırlanıb.

hunu gücləndirir, liderlik bacarıqlarını inkişaf etdirir və öyrəndiklərini real şəraitə yaxın mühitdə tətbiq etməyə imkan yaradır.

Valideynlərin və ictimaiyyətin bu prosesdə rolu da az əhəmiyyətli deyil. Gənclərin vətənpərvərlik ruhunda formalaşması yalnız məktəbin deyil, ailənin və cəmiyyətin də birgə səyi ilə mümkün olur. Valideynlərin dəstəyi, ictimai təşkilatların

zamanı balansın qorunması vacibdir. Məqsəd gəncləri hərbləşdirmək deyil, onları məlumatlandırmaq, hazırlamaq və vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə etməkdir. Bu baxımdan tədris proqramı elmi əsaslara söykənməli, şagirdlərin yaş xüsusiyyətlərinə uyğun tərtib olunmalı və psixoloji baxımdan düzgün yanaşma təmin edilməlidir.

Müasir dünyada təhlükəsizlik anlayışı

Gələcək nəsillərin bilikli, güclü və vətəninə bağlı yetişməsi üçün hərbi dərslərin düzgün və səmərəli təşkili xüsusi əhəmiyyət daşıyır

masına səbəb olur. Halbuki hərbi hazırlıq sahəsində praktiki məşğələlər biliklərin daha yaxşı mənimsənilməsi üçün vacibdir. Bu baxımdan təhsil müəssisələrinin müasir avadanlıqla təmin olunması, simulyasiya texnologiyalarından istifadə və praktiki təlim imkanlarının genişləndirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycanda ümumtəhsil məktəblərində hərbi hazırlıq dərsləri əsasən yuxarı sinif şagirdləri üçün nəzərdə tutulur və gənclərin ilkin hərbi biliklərə yiyələnməsinə şərait yaradır. Bu dərslər müxtəlif istiqamətləri əhatə edir: dövlətin müdafiə sistemi, ordunun strukturu, mülki müdafiə qaydaları, fəvqəladə hallarda davranış, ilkin tibbi yardım, silahların ümumi quruluşu və təhlükəsizlik qaydaları. Belə biliklər yalnız hərbi xidmət üçün deyil, gündəlik həyatda da vacibdir. Məsələn, fəvqəladə vəziyyətlərdə düzgün davranmaq, yerəliyə ilkin tibbi yardım göstərmək və ya təhlükəli şəraitdə soyuqqanlı qərar vermək bacarığı hər bir vətəndaş üçün həyati əhəmiyyət daşıyır.

Müasir dövrdə texnologiyaların tədris prosesinə integrasiyası hərbi dərslərin keyfiyyətini artırmaq üçün böyük imkanlar yaradır. Virtual simulyasiyalar, interaktiv xarizlər, təlim videoları və rəqəmsal platformalar şagirdlərə mürəkkəb mövzuları daha asan qavramağa kömək edir. Məsələn, fəvqəladə halların modeləşdirilməsi, taktiki vəziyyətlərin virtual mühitdə canlandırılması və ya tibbi yardım prosedurlarının animasiya vasitəsilə izahı tədrisin səmərəliliyini artırır. Bu cür innovativ yanaşmalar gənclərin marağını gücləndirir və öyrənmə prosesini daha canlı edir.

Digər mühüm məsələ müəllim hazırlığı ilə bağlıdır. Hərbi dərsləri tədris edən müəllimlər həm hərbi sahə üzrə bilikli, həm də pedaqoji baxımdan peşəkar olmalıdırlar. Onlar yalnız məlumat verən deyil, eyni zamanda gənclərdə motivasiya yaradan, vətənpərvərlik hissini formalaşdıran, şagirdlərin psixoloji xüsusiyyətlərini nəzərə alan mütəxəssislər olmalıdırlar. Müasir təhsil yanaşmaları müəllimlərin davamlı peşəkar inkişafını, yeni metodların öyrənilməsinə və tətbiqinə tələb edir. Bu məqsəddə ixtisaslaşdırma kursları, seminarlar və təcrübə mübadiləsi proqramları mühüm rol oynayır.

Məktəblərdə hərbi dərslərin təşkili zamanı şagirdlərin yaş xüsusiyyətlərinə nəzərə alınması da vacibdir. Yeniyetmə dövrü insan həyatında həm fiziki, həm də psixoloji baxımdan həssas mərhələdir. Buna görə də dərslərin məzmunu şagirdlərin psixoloji inkişaf səviyyəsinə uyğun

masi strateji əhəmiyyətə malikdir. Hərbi dərslər vasitəsilə şagirdlər ölkənin tarixi, qəhrəmanlıq ənənələri və milli dəyərləri haqqında məlumat əldə edir, dövlətin müdafiəsinin hər bir vətəndaşın borcu olduğunu anlaşırlar. Bu isə onların gələcəkdə daha məsuliyyətli və şüurlu vətəndaş kimi formalaşmasına kömək edir.

Hərbi hazırlıq dərsləri eyni zamanda fiziki və psixoloji inkişaf baxımından da faydalıdır. Bu dərslər zamanı şagirdlər niyə-intizam, komanda işi, çeviklik və dözümlülük kimi keyfiyyətlər qazanırlar. Fiziki hazırlıq məşğələləri onların sağlam həyat tərzinə marağını artırır, psixoloji məşğələlər isə stressə davamlılıq və çevik qərarvermə bacarığı yaradır. Bu xüsusiyyətlər yalnız hərbi sahədə deyil, həyatın bütün sahələrində uğur qazanmaq üçün vacibdir.

Azərbaycanda hərbi dərslərin təşkili zamanı praktiki məşğələlərə də xüsusi diqqət yetirilir. Şagirdlərə kompasdan istifadə, istiqamətin müəyyən edilməsi, sığınacaq qaydaları, ilkin tibbi yardımın göstərilməsi kimi praktiki bacarıqlar öyrədilir. Bəzi hallarda hərbi hissələrdə ekskursiyalar təşkil olunur, hərbiçilərlə görüşlər keçirilir. Bu cür tədbirlər şagirdlərin real hərbi mühitə tanış olmasına və öyrəndikləri bilikləri praktik şəkildə qavramasına kömək edir.

Hərbi dərslərin səmərəliliyini artıran amillərdən biri də məktəbdənkcə fəaliyyətlərin təşkili hesab olunur. Hərbi-vətənpərvərlik düşüncələri, idman yarışları, taktiki oyunlar, axtarış-xilasatmə məşğələləri və vətənpərvərlik mövzusunda tədbirlər şagirdlərin biliklərini möhkəmləndirir. Bu cür fəaliyyətlər gənclərin komanda ru-

hunu gücləndirir, liderlik bacarıqlarını inkişaf etdirir və öyrəndiklərini real şəraitə yaxın mühitdə tətbiq etməyə imkan yaradır.

Valideynlərin və ictimaiyyətin bu prosesdə rolu da az əhəmiyyətli deyil. Gənclərin vətənpərvərlik ruhunda formalaşması yalnız məktəbin deyil, ailənin və cəmiyyətin də birgə səyi ilə mümkün olur. Valideynlərin dəstəyi, ictimai təşkilatların

istiqaməti üzrə layihə çərçivəsində hazırlanıb.

hunu gücləndirir, liderlik bacarıqlarını inkişaf etdirir və öyrəndiklərini real şəraitə yaxın mühitdə tətbiq etməyə imkan yaradır.

Eyni zamanda hərbi dərslərin təşkili

yalnız silahlı münaqişələrlə məhdudlaşmır. Təbii fəlakətlər, texnogen qəzalar və digər fəvqəladə hallarla mübarizədə vətəndaşların hazırlığını tələb edir. Məktəblərdə hərbi hazırlıq dərsləri bu baxımdan mülki müdafiə biliklərinin öyrədilməsi üçün də mühüm platformadır. Şagirdlər zəlzələ, yanğın və digər təhlükəli vəziyyətlər zamanı necə davranmalı olduqlarını öyrənir, özlərini və başqalarını qorumağın yollarını mənimsəyirlər.

Azərbaycanda hərbi dərslərin təşkili həm də dövlətin gənclər siyasətinin mühüm tərkib hissəsidir. Bu siyasət gənclərin sağlam, savadlı və vətəninə bağlı vətəndaş kimi yetişdirilməsinə yönəlib. Məktəbdə verilən ilkin hərbi biliklər gələcəkdə ordu sıralarına qoşulan gənclərin hazırlıq səviyyəsini artırır, onların xidmətə daha tez uyğunlaşmasına kömək edir.

Gələcək perspektivlərə nəzər saldıqda, məktəblərdə hərbi dərslərin daha sistemli və innovativ şəkildə inkişaf etdirilməsi gözlənilir. Rəqəmsallaşma, simulyasiya texnologiyaları, interaktiv tədris metodları və praktiki hazırlığın genişləndirilməsi bu sahənin əsas inkişaf istiqamətlərindən hesab olunur. Bununla yanaşı, şagirdlərin tənqidi düşüncə, problem həll etmə və operativ qərarvermə bacarıqlarının inkişafı da diqqət mərkəzində olacaq.

Beləliklə, Azərbaycanda məktəblərdə hərbi dərslərin təşkili gənclərin hərtərəfli inkişafına xidmət edən vacib bir təhsil istiqamətidir. Bu dərslər şagirdlərdə vətənpərvərlik hissini gücləndirir, onların fiziki və psixoloji hazırlığını artırır, fəvqəladə hallara qarşı hazırlıqlı olmağa kömək edir və cəmiyyətə məsuliyyətli vətəndaşlar yetişdirir. Müasir dövrdə təhlükəsizlik məsələlərinin aktuallığına nəzərə alsaq, məktəblərdə hərbi hazırlıq dərslərinin əhəmiyyəti daha da artır. Gələcək nəsillərin bilikli, güclü və vətəninə bağlı yetişməsi üçün bu dərslərin düzgün və səmərəli təşkili xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Nəticə olaraq demək olar ki, məktəblərdə hərbi dərslərin təşkili yalnız müdafiə hazırlığı deyil, həm də vətəndaş tərbiyəsinin mühüm hissəsidir. Bu dərslər gənclərin fiziki, psixoloji və mənəvi inkişafına töhfə verir, onları məsuliyyətli və şüurlu vətəndaş kimi formalaşdırır. Müasir dövrün çağırışları bu sahənin daim yenilənməsinə tələb etsə də, əsas məqsəd dəyişməz qalır: gənc nəslin vətəninə bağlı, savadlı, güclü və təhlükəsizlik baxımından hazırlıqlı yetişdirilməsi. Bu isə cəmiyyətin sabitliyi və dövlətin gələcək inkişafı üçün mühüm zəmin yaradır.

Elnur İSAXAN